

Fekete Adrienn

Élmények az országos anyanyelvi tanítási verseny zsűrijében

Tisztelt Kollégák! Kedves Olvasók!

Idén immáron huszadik alkalommal hirdette meg a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Tanítóképző Intézetének Anyanyelvi Tanszéke az Országos Anyanyelvi Tanítási Versenyt. A döntőt az egyetem gyakorlóiskolájában tartották, ahol az arra érdemes hallgatóknak egy verset kellett feldolgozniuk 3–4. osztályos gyerekekkel.

Mint minden versenyen, itt is különböző állomások voltak a megmérettetésnek. A versenykiírás után a részt vevő hallgatók saját intézményükben tervezetet írtak a témában, és ezek közül a főiskolák anyanyelvi tanszékei kiválasztották a legjobbakat. Az így bekerült hallgatók a következő rostán saját gyakorlóléhelyükön, vagyis jól ismert terepen próbálhatták ki az óratervüket. Az elődöntők után végül valóban a leginkább rátermett, legkreatívabb, legalaposabb, legfelkészültebb jelöltek kerülhettek be a debreceni országos döntőbe.

A versenytanítások előtti délután Fortunára bízta, hogy eldöntse, melyik hallgató melyik osztályban, melyik verset dolgozza fel a zsűri előtt. A lehetséges versek Buda Ferenc: *Ne rejtőzz el*, József Attila: *Bánat*, József Attila: *Szeretném, ha vadalmafa lennék*, Kányádi Sándor: *Sóhajlás*, Nagy László: *Balatonparton*, Kányádi Sándor: *Ballag már*, Juhász Gyula: *Mese*, Nagy László: *Itthon vagyok*, Serfőző Simon: *Úgy kellett* című munkái voltak. A témák és az osztályok kisorsolása után a hallgatóknak lehetőségük adódott betekinteni a gyerekek iskolai életébe, barátkozni, ismerkedni velük. Gyakorló tanítóként mindig lenyűgöz, hogy mennyi ambíció, mennyi tudás és magabiztosság van a versenyzőkben, ahogyan vállalják ezt a nagy kihívást: néhány óra alatt végiggondolni az óra menetét, megírni a tervezetet, elkészíteni a szókártyákat, interaktív tananyagot szerkeszteni, megismerkedni a technikai eszközökkel, és még sorolhatnánk. A végén pedig megkoronázzni a munkát: mindezt megvalósítani egy ismeretlen osztályban, ismeretlen gyerekekkel. Ismeretlen gyerekekkel, ez igaz, ám ezek a kisdíjak „ismeretlen ismerősként” is befogadták a versenyzőket, órai aktivitásukkal, megnyilvánulásaikkal mindent megtettek a tanítás sikeréért. Felemelő érzés volt hallgatni kiforrott véleményüket az adott témákkal kapcsolatban. Nyíltan, őszintén tudtak beszélni az érzéseikről, a képzelőerejük és a gondolatgazdagságuk lenyűgöző volt. Könnyedén el tudták fogadni, hogy egy-egy verssor mindenkiben más és más érzelmi kapukat nyithat meg, mást jelenthet, és ezt bátran alátámaszthatják saját véleményükkel, érvelhetnek, indokolhatnak.

Az órákon két zsűritársammal izgultunk a „kistanítókért”, és örültünk a szép pillanatoknak. A zsűri elnöke Nemesné Kis Szilvia, a Somogy Megyei Pedagógiai Intézet megbízott igazgatója, tantárgypedagógus, a másik zsűritag Fodor Péter, a Debreceni Egyetem adjunktusa, irodalomtörténész volt. Az értékelés szempontjait közösen alakítottuk ki. Úgy gondoltuk, hogy a verstanítás legfontosabb célja az alsó tagozatban a befogadóvá nevelés, az érzelmi megközelítés. A hallgatókkal szembeni elvárásokat is ezek alapján fogalmaztuk meg. Az általános pedagógiai, pszichológiai és metodikai szempontokon kívül nagyon fontosnak tartottuk azt is, hogy milyen a hallgatók irodalomelméleti háttérismerete, megtalálták-e a vers alapgondolatát, alkottak-e koncepciót a vers befogadására. Mennyire tudták érzelmileg megalapozni a befogadást a ráhangolódás szakaszában? Tudtak-e reagálni a gyerekek új ötleteire, és ez előre vitte-e a feldolgozást? A verstanítás során (nem véletlen, hogy nem verselemzést írok) kulcsszerepet játszik a tanítói kérdéskultúra. Lényegre törő, jól megfogalmazott kérdésekkel indulhatunk el a „versfeldezés” fantasztikus útján. Szempont volt az is, hogy a versenyző rendelkezik-e ezzel a képességgel. Természetesen mindezek mellett figyeltük a gyerekekkel

való kapcsolattartást, az óravezetést, a tanítói személyiséget, az alkalmazott tanítási módszereket és ezek létjogosultságát, valamint a szemléltetés minőségét is.

2015-ben kilenc hallgató versenyzett a bajai, a győri, a jászberényi, a nyíregyházi, a budapesti, a debreceni, a szegedi, a szekszárdi és a szombathelyi tanítóképző intézményekből. A versenyzőkről általánosságban elmondható, hogy mind pedagógiai, mind tantárgy-pedagógiai szempontból kiválóan felkészült, lelkiismeretes, a modern technikai és pedagógiai módszereket bátran alkalmazó, jó tanítói vénával megáldott leendő „tanító nének”. Óráik felépítése alkalmazkodott a verstanításhoz. A ráhangolódás szakasza nagy hangsúlyt kapott, ezzel is elősegítve a befogadást. A hallgatók alapoztak a gyerekek véleményére, lehetőséget adtak gondolataik, élményeik megfogalmazására. Az órák során sok-sok felemelő, gyönyörű pillanatnak lehettünk részesei, ezért nagyon jó érzésekkel vettem részt a munkában: jó volt látni, milyen magas színvonalú oktatás folyik a tanítóképzőkben.

Néhány tantárgy-pedagógiai kérdésre azért érdemes odafigyelni. Van-e szükség ebben a korosztályban a vers megközelítése szempontjából a költő életútjának a bemutatására? Ha igen, milyen mélységben kell megismertetni a gyerekekkel a szerző életrajzát? Mennyire kell hangsúlyt fektetni a verstani ismeretekre? Meg kell-e nevezni, neveztetni egy-egy költői eszközt, kell-e ismerniük a rímfajtaikat? A felmerült kérdésekre mindig a tanítandó vers adja meg a választ. Ha a vers zeneisége, ritmusa a domináns, akkor ez a kiindulási alap, ha a gondolatisága, akkor arra érdemes a hangsúlyt fektetni. Nagyon érdekes tapasztalat volt, hogy már 3–4. osztályban kialakul valamilyen ematikus kép egy-egy költőről (például József Attila = szegénység). Ám ha ilyen sémákban gondolkozunk, és ezt adjuk tovább, akkor nagy bajba kerülhetünk, ha József Attila vidám, szerelmes, boldog hangulatú verseit kell értelmezni a későbbiekben.

Amiben mindannyian egyetértettünk: a hallgatóknak, a tanítóknak biztos irodalomelméleti háttértudással kell rendelkezniük, hogy jól tudják megválaszolni a felmerülő kérdéseket. A közhelyes „Mit gondolhatott a költő?” kérdés helyett a „Mit gondolsz te?”, „Mit éreztél?”, „Hogyan hat rád?” kérdéseket tartjuk adekvátnak. A verstanítás meglehetősen nehéz terület, a szépirodalmi prózai szövegek feldolgozásakor használt algoritmus itt nem alkalmazható. Az óra gerincét egyrészt a jól előkészített ráhangolódási szakasz, másrészt a tanítói elképzelés adja, továbbá ennek ütköztetése a gyerekek véleményével. Ez persze semmiképpen sem azt jelenti, hogy kizárólag a tanítói megközelítésnek van létjogosultsága. A tanítónak a felkészülés során kulcsot kell találnia a vershez. Először a saját kulcsát, a saját érzéseit, a saját gondolatait kell kialakítania. A következő lépcső: az órán úgy irányítani a befogadást, hogy a gyermekek tudjanak a vers által keltett érzéseikre, hangulataikra, gondolataikra figyelni. Minden tanórán volt egy olyan csodálatos pillanat, amikor a vers gondolatisága közel került a gyerekek lelkéhez, és őszinte, lélekemelő gondolatcserének lehettünk tanúi. Számomra ez mutatja leginkább a hallgatók felkészültségét. Voltak, akik bátran elrugaszkodtak a sémáktól, és a megszokottól elérő órafelépítésükkel csalogattak elő fantasztikus meglátásokat. Úgy érzem, hogy a téma szubjektivitása ellenére a hallgatók nagyon ötletesen, felkészülten oldották meg feladatukat.

Az elvárásoknak a következő hallgatók feleltek meg a legjobban: 1. hely: Szabadszállási Dóra (Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, felkészítő tanára: Nemoda Judit szakvezető), 2. hely: Sajtos Klaudia (Eötvös József Főiskola, Baja, felkészítő tanárai: Nagyné Bálint Ildikó szakvezető, Bakonyiné Kovács Bea tantárgypedagógus), 3. hely: Nagy Mónika (Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar, Szekszárd, felkészítő tanárai: Antus Györgyné iskolaigazgató, Szócs Judit szakvezető). Bölcskei Gusztáv, a DRHE rektora különdíját „a legeredetibb tanításért” Tőkés Regina kapta (Nyíregyházi Főiskola Tanítóképző Intézet, felkészítő tanárai: Tóthné Szűcs Éva tantárgypedagógus, Némethné Hegedűs Melinda szakvezető).

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem igazi patrónusa volt a rendezvénynek, a versenyt pedig színvonalas programok kísérték. Előadást tartott Balogh László, a Magyar Tehetséggondozó Társaság elnöke *Hogyan ismerjük fel a tehetséget?* címmel, majd a versenyzők és segítők iskolatörténeti kiállítást tekinthettek

meg, később Keczán Mariann muzeológus vezetésével irodalmi sétát tehetek a városban. Debreceni lakosként is fantasztikus volt a látvány a megújult Nagytemplom kupolájából, és jókat derültünk a hallott anekdotákon. Köszönet illeti Csákberényiné Tóth Klára tanszékvezető asszonyt, aki évek óta lelkes koordinátora és szakmai irányítója a versenynek. Reméljük, a hagyomány tovább él, és jövőre egy másik izgalmas témában mérhetik össze tudásukat a jövő tanítói.

További jó munkát kívánok a verseny szervezőinek és a leendő résztvevők felkészítőinek.

Üdvözlettel:

Debrecen, 2015. szeptember 17.

Fekete Adrienn
a zsűri tagja, tanító
Hatvani István Általános Iskola,
Debrecen

Fekete, Adrienn: Experiences in the jury of the national competition of first language teaching

Az írás szerzőjéről

Fekete Adrienn

Debreceni Hatvani István Általános Iskola, Debrecen, Magyarország

fekete39[kukac]freemail.hu